

Pérez, Jesús Bernat Agut, Vicenç Maria Rosselló, Enric Ribes, Joan Anton Rabella, Joan Tort, Philip D. Rasico, M. Reina Bastardas —conjuntament amb Ana M. Cano i Jean Germain—, Joaquim Martí, Vicent Garcia Perales i Imma Descals. Clou l'obra un escrit de Joan Veny, que finalitza amb les paraules següents: «Des de la nau dels teus seixanta-cinc anys pots mirar amb orgull l'estela d'una obra ben feta on es donen la mà talent i bondat. Per molts anys!».

Arribat el torn del representant de l'AVL, Ramos va destacar que Casanova, membre d'aquesta institució des del novembre de 2003 fins al juny de 2021, hi ha tingut una participació molt activa, d'acord amb la laboriositat i l'empenta que el caracteritzen, i va fer esment de la tasca duta a terme per l'homenatjat en el si de la Secció de Publicacions i Comunicació, de la Secció de Documentació i Literatura, de la Secció de Lexicografia i Gramàtica i, d'una manera especialment intensa, de la Secció d'Onomàstica, que va presidir des de 2007 i fins a la seva sortida de l'AVL. Ramos va detallar la feina feta per Casanova, amb la col·laboració de les tècniques Maite Mollà i Aigües Vives Pérez, a través de la quantificació dels resultats en termes d'informes, publicacions i jornades, i va destacar que «Tot el treball que fa Casanova busca el rigor i la confrontació meticulosa de dades i persegueix alhora trobar sempre la solució més adequada des d'un punt de vista històric, filològic, social i sociolingüístic. Esta tasca la fa amb passió i amb un compromís ferm i una gran estima per la llengua i per la cultura dels valencians».

En aquest punt es va produir un dels moments més entranyables de l'acte: la projecció d'un vídeo biogràfic sobre Casanova elaborat pel deixeble, company i gran amic seu Vicent Garcia Perales. Reblert d'imatges de l'Emili en tota mena d'entorns —acadèmics, familiars, amicals, esportius—, el vídeo es clou amb unes paraules afectuoses que li adreça el filòleg Joseph Gulsoy, de 96 anys, enregistrades a Aurora (Canadà) el setembre de 2021.

Acabada la projecció, i encara amb un nus a la gola, Casanova va tenir paraules d'agraïment per a tothom: els organitzadors de l'acte, els autors del llibre i els assistents, tant els que érem a la sala com els que van seguir la retransmissió de l'homenatge per internet —aquests darrers s'elevaven fins a la seixantena. «Ni en els meus millors somnis podia imaginar-me un acte així», va reconèixer el filòleg d'Agullent, el qual va voler compartir amb els seus col·laboradors els mèrits de la feina feta, perquè «el que sí que he tingut sempre clar és que primer és la persona», «primer és la gent del costat que les teues obres: és més important incitar que no fer».

L'acte va finalitzar amb l'obsequi d'un exemplar del llibre a cadascun dels amics que ens havíem aplegat en l'homenatge a Casanova, amb qui vam poder compartir una copa de cava oferta per la Secció de Filologia Romànica del Departament de Filologia Clàssica, Romànica i Semítica de la UB, circumstància que ens va permetre de brindar per tots els aprenentatges i els bons records que ja hem rebut de l'Emili, i pels que esperem poder rebre'n durant molts anys més.

Mar MASSANELL I MESSALLES
Universitat Autònoma de Barcelona
Institut d'Estudis Catalans

Jornada sobre la Qualitat Lingüística (Barcelona, 8 d'octubre de 2021). — El dia 8 d'octubre de 2021 la Secció Filològica de l'Institut d'Estudis Catalans va organitzar, en el marc del projecte de l'Observatori de la Qualitat Lingüística, una jornada sobre la qualitat lingüística, amb la voluntat d'iniciar un debat sobre què s'entén per *qualitat* en el terreny de la llengua i quins són els indicadors que poden ajudar a mesurar aquesta qualitat. La Jornada, que es va celebrar de manera presencial (tot i que també es va poder seguir virtualment), va despertar molt d'interès, amb un elevat nombre d'inscrits, i va servir també per a presentar públicament el projecte de l'Observatori de la Qualitat Lingüística, que dirigeix Oriol Camps.

L'encarregada d'inaugurar la Jornada sobre la Qualitat Lingüística va ser l'actual presidenta de l'Institut d'Estudis Catalans, Teresa Cabré, que fins feia ben poc havia presidit la Secció Filològica. Teresa Cabré va destacar la importància de poder analitzar un concepte tan polièdric com la *qualitat lingüística*, un concepte que va lligar amb la variació interna de la llengua. Més enllà d'aquesta qüestió, també va voler esmentar el fet que ampliar l'ús social del català no ha d'implacar en cap cas desatendre la qualitat de la llengua i va assenyalar que precisament l'Observatori pot ajudar a elaborar un diagnòstic de la situació qualitativa de la llengua en diversos àmbits públics.

Seguidament, Oriol Camps, director del projecte i membre de la Secció Filològica, va presentar els objectius al voltant dels quals s'estructura l'Observatori de la Qualitat Lingüística i també les fases que s'han establert per a posar-lo en funcionament. Va destacar que la finalitat que ha impulsat la creació d'aquest projecte ha estat avaluar la qualitat real de la llengua en els usos estàndard i ajudar a millorar-la, tenint sempre present tots els territoris de llengua catalana. Oriol Camps també va assenyalar que la qualitat lingüística és independent del contingut del discurs i que, per tant, no es pot reduir a l'aplicació estricta de la normativa, sinó que cal tenir en compte molts altres aspectes, com la capacitat de comunicació, l'adequació a la situació, etc., uns aspectes que no sempre són fàcils d'identificar ni de sistematitzar.

Un cop presentat el projecte de l'Observatori, es va donar pas a l'anàlisi del concepte de *qualitat lingüística* des de la perspectiva de la normativa, la comunicació i l'ensenyament. Qui s'encarregà de la reflexió partint del punt de vista normatiu fou Joan Costa. El professor de la Universitat Pompeu Fabra va voler remarcar la distinció entre la llengua normativa i la llengua estàndard, partint de la definició de *estàndard* que va aprovar la Secció Filològica l'any 2017 (veg. «Sobre la variació i la prescripció en les orientacions normatives de la Secció Filològica», a *Documents de la Secció Filològica*, V, 2018), que la caracteritza com «la varietat codificada d'una llengua que serveix per a les múltiples i complexes necessitats comunicatives d'una comunitat», i que té «dues propietats [...]: l'*estabilitat flexible* (les seves característiques estan establertes, però s'adapten als canvis i el desplegament de nous usos) i la *intellectualització* (la capacitat de desplegar noves capacitats expressives més detallades i precises a mesura que ho requereixen els usos especialitzats)». Joan Costa es va preguntar si la implantació de la normativa en la varietat estàndard era sinònim de bona qualitat lingüística i va assenyalar que, per bé que la codificació és necessària en general per a la bona qualitat de l'estàndard, també és cert que cal tenir presents, a més, altres paràmetres, com la genuïnitat i la gramaticalitat.

Per a examinar la qualitat lingüística des de l'àmbit de la comunicació es va convidar la periodista Mònica Terribas, membre de l'IEC i professora de la Universitat Pompeu Fabra, que va analitzar sobretot el mercat comunicatiu i els nous usos de consum que s'han generalitzat. Va posar en relleu la poca presència del català en les xarxes socials, unes xarxes que precisament s'han convertit en els canals de relació i comunicació del públic més jove. A més, va afirmar que és imprescindible per a la bona salut de la llengua que es garantís, dins del marc de la legislació espanyola, un percentatge de la producció audiovisual en català. I finalment va destacar la necessitat de prendre consciència lingüística, tant des d'un punt de vista individual com empresarial (va assenyalar la necessitat que els projectes de comunicació tinguin també un projecte lingüístic), per a poder millorar la competència lingüística i, al seu torn, la qualitat lingüística.

En el camp de l'educació fou la professora de la Universitat de Barcelona Montserrat Sendra qui va dibuixar l'estat de salut del català en aquest terreny. Va descriure els canvis que s'han produït en el sistema educatiu en els últims trenta anys i va assenyalar que ha anat disminuint l'exposició dels alumnes al català, perquè s'ha passat de la classe magistral a un aprenentatge cooperatiu en què el paper del professor no és tan rellevant. A més, va destacar que l'augment de l'ús de les noves eines de comunicació, juntament amb el fet que la televisió en català hagi deixat de ser el referent del públic juvenil (un paper que han assumit canals, plataformes i comunicadors que habi-

tualment no fan servir el català), encara dificulta més el contacte amb la llengua, sobretot en l'àmbit col·loquial. Montserrat Sendra també va apuntar que s'han anat adoptant nous models pedagògics sense tenir en compte que potser estan pensats des del punt de vista d'una llengua dominant, i no des d'una llengua minoritzada com la nostra. I finalment va assenyalar dues qüestions més que cal tenir en compte pel que fa a la qualitat de la llengua en el món educatiu: la diferència entre el nivell real de català que tenen els alumnes al final de l'educació secundària i el nivell que se'ls atorga amb el títol d'ESO, i la greu manca de docents filòlegs, fet que provoca que el professorat de català no sempre tingui un bon domini de la llengua.

La jornada es va cloure amb una taula rodona, moderada per la vicepresidenta de la Secció Filològica, Mila Segarra, en la qual es volia tractar la qualitat de la llengua des de dos vessants diferents: la variació territorial, raó per la qual es va convidar les periodistes Susanna Lliberós (que presenta el programa «Pròxima parada» a la ràdio d'À Punt) i Margalida Solivellas (que és la veu de les Illes Balears a TV3), i la variació funcional, amb la participació dels escriptors Enric Gomà i Pau Vidal, que tenen un paper molt actiu en el terreny de la divulgació. Les dues periodistes van defensar la importància d'haver estat convidades com a representants dels seus dialectes i, mentre que Margalida Solivellas va remarcar la llibertat que sempre havia sentit en l'ús de l'estàndard en la variant mallorquina, Susanna Lliberós va destacar la importància d'adquirir consciència lingüística com a via per a millorar la competència, tot i que també va mostrar un cert pessimisme en la percepció de la qualitat lingüística del seu entorn. Per la seva banda, Pau Vidal va remarcar la falta d'espontaneïtat dels periodistes en molts mitjans de comunicació, fet que comporta un model oral excessivament rígid. I Enric Gomà, amb un missatge optimista, va posar l'èmfasi en aspectes com l'expressivitat i l'espontaneïtat de la llengua. Fou una taula rodona en què es reivindicà sobretot la passió per la llengua i la necessitat de valorar també la naturalitat i la creativitat a l'hora d'analitzar la qualitat lingüística.

Laia CASTANYER TEIXIDOR
Institut d'Estudis Catalans

Jornada acadèmica «Entendre, explicar, fer. *In memoriam* Joaquim Molas (1930-2015)» (Universitat de Barcelona i Institut d'Estudis Catalans, 15 d'octubre de 2021). — Amb el títol «Entendre, explicar, fer. *In memoriam* Joaquim Molas (1930-2015)» el 15 d'octubre de 2021 va celebrar-se una jornada acadèmica en homenatge al professor Joaquim Molas organitzada per l'Aula Joaquim Molas de la Biblioteca Museu Víctor Balaguer, els Departaments de Filologia Catalana de la UB, de la UAB, l'IEC, la Reial Acadèmia de Bones Lletres de Barcelona, la Societat Catalana de Llengua i Literatura i la Societat Verdaguier.

La jornada, que havia d'haver-se celebrat un lustre després del seu decés però que la pandèmia va obligar a posposar, va transcórrer en dues seus: en la primera, que va emplaçar-se a l'Aula Magna de la Universitat de Barcelona, van prendre la paraula inaugural per glossar l'obra i la figura de l'homenatjat els professors de la casa Josep Solervicens, vicedegà de Recerca i Relacions internacionals, el qual va destacar el «record persistent» d'aquest «mestre de mestres» com a «referent bibliogràfic imprescindible» per la perdurable fórmula —passió i seny ordenador— de teixir discurs(os) —historiogràfics, panoràmics, analítics, canònics— i les diferents vinculacions amb aquesta institució universitària —estudiantils, formadores, docents, investigadores i fins espirituals. Josep Murgades, professor emèrit, va puntualitzar que, a diferència de l'acte acadèmic del 2003, aplegat en la miscel·lània *Professor Joaquim Molas. Memòria, escriptura, història* (UB), el de l'acte en qüestió consistia en una «jornada de reconeixement» d'una figura que, a títol personal, va definir com a especialment «receptiva» i, doncs, gens «dogmàtica». Mariona Taulé, directora del